

УДК 378.126

Ізбаш С.

**кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки і педагогічної майстерності**

Черненко Д.

здобувач другого рівня вищої освіти

**Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ІНФОРМАТИКИ ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД СОЦІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вступ. Сьогоднішня практика характеризується розбудовою української державності, становленням ринкових і демократичних відносин, новими міжнародними господарськими зв'язками і входженням у процеси розвитку світової науки, культури, техніки. Саме вона робить своєрідний виклик системі української освіти і потребує радикальної трансформації вищої освіти. Стратегія її розвитку охоплює нові завдання, серед яких значне місце посідають: зміцнення національної системи освіти та її адаптація до ринкових і демократичних перетворень; планомірне входження України в європейський і світовий освітній простір.

Необхідність реалізації пріоритетних напрямів реформування системи освіти в Україні, в тому числі вищої, які визначені законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про збереження інтелекту нації», Національною доктриною розвитку освіти, Державною Національною програмою «Освіта» (Україна XXI століття), проектом концептуальних засад реформування вищих навчальних закладів включає в себе і формування моделі професійної діяльності викладача вищої школи, що особливо стосується саме викладачів інформатики.

У цих документах наголошується на тому, що розвиток соціально орієнтованої ринкової економіки в Україні об'єктивно потребує підвищення ефективності та якості трудової діяльності працівників усіх сфер господарювання, в тому числі освітньої. Однією з основних перешкод на

цьому шляху є недостатній рівень якості професійної діяльності викладачів в умовах сучасних соціально-економічних змін. Особливо це стосується оволодіння ними сучасними методами і засобами навчання, забезпечення високоякісним обладнанням практичних занять зі студентами для набуття професійних умінь і навичок, що відповідають вимогам Міжнародної стандартної класифікації ЮНЕСКО та Болонського процесу.

Формулювання мети статті та завдань. Метою статті є розкриття функцій професійно-педагогічної діяльності викладача інформатики як особливого виду соціальної діяльності у системі підготовки майбутніх викладачів вищої школи.

Виклад основного матеріалу статті. Управління навчальним процесом у закладі вищої освіти здійснює викладач. Саме він визначає мету і завдання процесу в конкретних умовах, програмує розвиток особистості студента, обґрунтовує систему педагогічних засобів, форм, методів, їх етапність, спрямованість на розв'язання конкретних педагогічних завдань. Діяльність, яку виконує викладач, називається педагогічною.

Педагогічна діяльність – це особливий вид соціальної діяльності, спрямований на передачу від старших поколінь молодшим накопиченого людством досвіду і культури, створення умов для їх особистісного розвитку і підготовки до виконання певних соціальних ролей у суспільстві [0, с. 21-22].

Основними видами педагогічної діяльності, яка здійснюється у цілісному педагогічному процесі, є викладання і виховна робота.

Специфіка педагогічної діяльності виявляється насамперед у тому, що за своєю природою вона має гуманістичний характер. У цілісному педагогічному процесі учитель розв'язує два завдання – адаптації і гуманізації. Адаптивна функція пов'язана з підготовкою учня, вихованця до певної соціальної ситуації, до конкретних запитів суспільства, а гуманістична – з розвитком його особистості і творчої індивідуальності.

Суб'єктом педагогічної діяльності у вищій школі є викладач, інструментом впливу якого є його особистість, знання, уміння, почуття, воля.

Специфічним є об'єкт (предмет) педагогічної праці викладача. У педагогічній діяльності студент виступає не тільки її об'єктом, а й суб'єктом, оскільки педагогічний процес вважається продуктивним лише за умови поєднання елементів самовиховання і самонавчання студента. Більше того, педагогічний процес змінює не лише студента, а й викладача, розвиваючи в ньому одні якості особистості і вдосконалюючи інші.

Суттєвою особливістю педагогічної праці є і те, що вона з початку і до кінця є процесом взаємодії людей. Це посилює роль особистісних взаємин у педагогічній праці і підкреслює важливість моральних аспектів. Специфічним є і результат педагогічної діяльності – людина, що оволоділа певною частиною суспільної культури, здатна до подальшого саморозвитку і виконання певних соціальних ролей у суспільстві.

Дослідження багатьох учених (Н.В. Кузьміна, В.О. Сластьонін, А.І. Щербаков та ін.) переконливо доводять, що в навчально-виховному процесі виділяють такі взаємопов'язані функції (види діяльності) вчителя: діагностична; орієнтаційно-прогностична; конструктивно-проектувальна; організаторська; інформаційно-пояснювальна; комунікативно-стимуляційна; аналітико-оцінна; дослідницько-творча [0, с. 35].

У нашому дослідженні виділяємо наступні професійно-педагогічні функції викладача інформатики: діагностична; прогностична; організаційно-методична; конструктивна; аналітична; інформаційно-цифрова; стимулювально-регулююча і формувальна.

Діагностична – вивчення особистості учня, класного колективу, визначення факторів, які впливають на результати навчання і виховання, вивчення досвіду колег, співвідношення власного досвіду з педагогічною теорією і практикою, з досвідом інших, критична оцінка та аналіз підручників.

Прогностична – визначення цілей і завдань власної діяльності як вчителя-предметника, вихователя, особистості; визначення цілей і завдань діяльності учнів; визначення їх зони ближнього розвитку; передбачення

результатів педагогічного впливу; визначення власних педагогічних продуктів; прогнозування власних можливих утруднень і утруднень і помилок учнів; проектування розвитку особистісних якостей учнів; визначення і формулювання цілей і завдань окремих етапів навчального процесу.

Організаційно-методична – організація власної діяльності з метою реалізації плану уроку; організація учнівського колективу на досягнення цілей уроку; подолання утруднень учнів у засвоєнні навчального матеріалу; управління різними видами навчально-трудової діяльності учнів; організація сприймання та уваги учнів; підтримання навчальної дисципліни.

Конструктивна – відбір та дидактичне опрацювання науково-педагогічного матеріалу, інформації до уроку або виховного заходу; вибір та конструювання оптимальної структури уроку (заходу); раціональний розподіл навчального часу; поповнення навчально-матеріальної бази з предмету.

Аналітична – аналіз і класифікація навчально-виховного матеріалу; аналіз і розв'язування педагогічних задач; установлення причинно-наслідкових зв'язків між педагогічними явищами; виявлення та аналіз проблем; співставлення та аналіз досягнутих і запланованих результатів; вивчення та аналіз позитивних і негативних явищ у власній діяльності; визначення критеріїв ефективності власної діяльності та діяльності класного колективу.

Інформаційно-цифрова – впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією у навчально-виховному процесі. Інформаційна й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в Інтернеті та кібербезпеці. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо) [0].

Стимулювально-регулююча – актуалізація життєвого досвіду учнів; застосування активних методів навчання; забезпечення зворотного зв'язку з

учнями та їх батьками; адаптація та корекція зовнішніх впливів на учнів; обґрунтування оцінок; здійснення контролю та самоконтролю; визначення позитивних якостей учнів та опора на них у навчально-виховному процесі.

Формувальна – формування гуманної життєвої позиції учнів, їх світогляду; загальної культури; мовленнєвої культури, життєвих цінностей учнів; пізнавальної активності та самостійності; інтересу до професійного самовизначення; внутрішньої мотивації до навчання; інтересу до свого предмету; переведення учнів на рівень «суб'єкт навчальної діяльності» [0,с. 25].

Названі функції не можуть здійснюватися окремо, кожна сама по собі. Вони утворюють тісний зв'язок, який і є основою професійної діяльності викладача інформатики. При цьому, ми погоджуємось з С.В. Шаровим щодо важливого значення самоосвіти студентів як цілеспрямованої самостійної навчальної діяльності особистості з удосконалення наявних і засвоєння нових спеціальних (фахових) знань та їх творчого використання у процесі практичної діяльності [0, с. 151-153].

Висновки. Вивчення психолого-педагогічної літератури з проблеми формування професійно-педагогічних умінь майбутніх викладачів свідчить, що цьому питанню приділяється постійна увага в теорії педагогіки та практиці вищої освіти. Важливість дослідження цієї проблеми підтверджується сьогодні й тим, що метою професійної підготовки майбутніх викладачів інформатики до педагогічної діяльності є підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних кадрів з високим рівнем мотивації діяльності та професійних умінь, знань, навичок, що відповідають вимогам і потребам сучасної вищої школи, формування в них критичного мислення, творчого підходу та уміння співпрацювати з усіма учасниками навчально-виховного процесу на засадах педагогіки партнерства.

Література

1.Аносов И. П., Избаш С. С. Интерактивные методы обучения в преподавании дисциплины «Основы педагогического мастерства» //

Модернизация системы непрерывного образования: сборник материалов VI Международной научно-практической конференции / Под общ. ред. профессора Т. Г. Везирова. – Махачкала: АЛЕФ (ИП Овчинников М. А.), 2014. – С. 267-275.

2. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/2016/12/05/konczepczyia.pdf>

3. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения / М. В. Кузьмина. – М., 1990. – 162 с.

4. Педагогічна майстерність сучасного вчителі: теорія і практика: підручник за кредитно-модульною технологією навчання для бакалаврів / Бельчева Т. Ф., Избаш С. С., Елькін М. В. – Мелітополь., 2012. – 364 с.

5. Шаров С. В. Використання диференційованих навчальних завдань під час самостійної роботи студентів // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія за редакцією проф. Єрмакова С.С. – Харків: ХДАДМ. – 2011. – №3. – С. 151-153.

УДК 373.5.015.31:17.022.1(477)

Коробченко А.

**доктор історичних наук, професор
кафедри педагогіки і педагогічної майстерності**

Батарейна І.

**здобувач третього рівня вищої освіти
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ

Вступ. Однією із найважливіших передумов побудови суспільства є високий рівень духовних і моральних сил людини. Мораль є основою багатого духовного життя людини. Одним із могутніх факторів зміцнення моральних основ суспільства є моральне виховання дітей, підлітків і